

## Formularz zgłaszania uwag do projektu Ustawy o asystencji osobistej osób z niepełnosprawnościami (nr projektu: UD 168)

wersja Word

**Nazwa podmiotu (lub Imię i nazwisko) zgłaszającego uwagi:**

Monika Horna-Cieślak, Rzecznik Praw Dziecka

**Zgłaszane uwagi i propozycje zmian do projektów Ustawy, Uzasadnienia lub Oceny Skutków Regulacji (OSR):****Uwaga:** kolumny „Artykuł”, „Ustęp” oraz „Litera” są wypełniane jedynie w stosunku do uwag do treści Ustawy

Lp.	Dokument	Artykuł	Ustęp	Punkt	Litera	Strona	Aktualna treść	Proponowana treść	Uzasadnienie dla zmiany
1.		3					O prawo do asystencji osobistej, jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, mogą ubiegać się:	Jeżeli umowy międzynarodowe nie stanowią inaczej, do asystencji osobistej uprawnione są:	Przepis w proponowanym brzmieniu nie ma charakteru związania administracyjnego, co – zdaniem Rzecznika Praw Dziecka – jest pożądane. W ocenie Rzecznika, brzmienie przepisu powinno jednoznacznie przesądzać (nie sugerując, jak można to odczytać obecnie, uznania administracyjnego), że spełnienie przez daną osobę kryteriów art. 3 i art. 4 ustawy (z zastrzeżeniem wyjątków, gdy umowy międzynarodowe stanowią inaczej), gwarantuje ustalenie przez organ prawa do asystencji osobistej, tzn. wydanie w tym zakresie decyzji pozytywnej.
2.		3		3			cudzoziemcy: a) obywatele Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru	cudzoziemcy: a) obywatele Unii Europejskiej, Europejskiego Obszaru	Pominięcie przez projektodawcę podmiotów dodanych przez Rzecznika w ramach nowych jednostek redakcyjnych art. 3 pkt 3 projektu ustawy – lit. f), g), h) i i) w sposób nieuzasadniony

						<p>Gospodarczego albo Konfederacji Szwajcarskiej,</p> <p>b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,</p> <p>c) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,</p> <p>d) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- na podstawie wizej krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, lub</li> <li>- w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach</li> </ul>	<p>Gospodarczego albo Konfederacji Szwajcarskiej,</p> <p>b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,</p> <p>c) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,</p> <p>d) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- na podstawie wizej krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, lub</li> <li>- w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Tekst jedn. Dz. U. z 2024, poz. 769),</li> </ul>	<p>wykluczyliby z możliwości skorzystania z asystencji osobistej cudzoziemców, którzy powinni mieć zapewniony dostęp do tej formy wsparcia na mocy przepisów prawa międzynarodowego albo z uwagi na swój bezterminowy pobyt w Polsce, trwałe związanie z naszym krajem i korzystanie z najsilniejszych zezwoleń pobytowych obecnych w systemie polskiego prawa migracyjnego.</p> <p>Przechodząc do szczegółowego uzasadnienia, pominięcie w art. 3 pkt 3 projektu ustawy cudzoziemców, którym nadano na terytorium RP status uchodźcy, udzielono ochrony uzupełniającej oraz członków ich rodzin (nowe lit. g) i i)) stoi w sprzeczności z art. 23 Konwencji dotyczącej statusu uchodźców, sporządzonej w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz. U. 1991, Nr 119, poz. 515) oraz z art. 29 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/95/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. ws. norm dotyczących kwalifikowania obywateli państw trzecich lub bezpaństwowców jako beneficjentów ochrony międzynarodowej, jednolitego statusu uchodźców lub osób kwalifikujących się do otrzymania ochrony uzupełniającej oraz zakresu udzielanej ochrony. Oba te przepisy nakazują bowiem państwom-stronom (w przypadku art. 23 ww. Konwencji) i</p>
--	--	--	--	--	--	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

						<p>określonych w art. 156b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,</p> <p>– z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,</p> <p>e) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f Umowy z dnia 24 stycznia 2020 r. o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.)</p> <p>– mający miejsce zamieszkania i przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.</p>	<p>– z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,</p> <p>e) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatele Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej, o których mowa w art. 10 ust. 1 lit. b, d, e lub f Umowy z dnia 24 stycznia 2020 r. o wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej i Europejskiej Wspólnoty Energii Atomowej (Dz. Urz. UE L 29 z 31.01.2020, str. 7, z późn. zm.)</p> <p>– mający miejsce zamieszkania i przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,</p> <p>f) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały albo zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej,</p> <p>g) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie statusu uchodźcy albo ochrony uzupełniającej,</p> <p>h) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zgody na pobyt ze względów humanitarnych,</p> <p>i) przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na</p>	<p>państwom członkowskim UE (w przypadku art. 29 ww. dyrektywy) zapewnienie beneficjentom ochrony międzynarodowej (tu: status uchodźczy i ochrona uzupełniająca) pełnego dostępu do wszystkich form wsparcia socjalnego, opieki społecznej i zabezpieczenia społecznego w państwie przyjmującym.</p> <p>Jeżeli chodzi z kolei o cudzoziemców, którym udzielono w Polsce zezwolenia na pobyt stały (najsilniejsze zezwolenie pobytowe, udzielane np. posiadaczom Karty Polaka, cudzoziemcom, którzy z powołaniem się na polskie pochodzenie, osiedlili się w Polsce na stałe, małżonkom obywateli polskich) albo zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE (zezwolenie udzielane po okresie 5-letniego nieprzerwanego i legalnego pobytu), tzn. cudzoziemców dodawanych przez RPD nową lit. f) w art. 3 pkt 3, pominięcie ich w zakresie dostępu do asystencji osobistej stałoby w jawnej sprzeczności z charakterem prawnym ich zezwoleń, które – poza prawami politycznymi – winny uprawniać tych cudzoziemców do pełni praw socjalno-ekonomicznych obywateli polskich. Co więcej, pominięcie tej grupy cudzoziemców, oznaczałoby, że są oni traktowani gorzej niż beneficjenci zezwoleń na pobyt czasowy wymienionych</p>
--	--	--	--	--	--	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

								<p>podstawie zezwolenia na pobyt czasowy w celu połączenia się z rodziną, o którym mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach.</p>	<p>już w lit. c) i d) art. 3 pkt 3 projektu ustawy w jego aktualnym brzmieniu, co z kolei mogłoby być uznane za nierówne traktowanie / dyskryminację tych obcokrajowców. Co więcej, w przypadku beneficjentów zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego UE, takie pominięcie naruszałoby także art. 11 ust. 1 lit. d) dyrektywy 2003/109/WE z dnia 25 listopada 2003 r. dotyczącej statusu obywateli państw trzecich będących rezydentami długoterminowymi.</p> <p>Jeśli chodzi wreszcie o beneficjentów zgody na pobyt ze względów humanitarnych (nowa lit. h) proponowana przez RPD), pamiętać należy, że zezwolenia tego – o charakterze bezterminowym – udziela się (art. 348 ustawy o cudzoziemcach), aby chronić prawa cudzoziemców określone w Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności lub prawa dziecka, określone w Konwencji o prawach dziecka. Zdaniem Rzecznika, zupełnie niezrozumiałym byłoby w tym kontekście odmawianie dostępu do asystencji osobistej tej szczególnie wrażliwej grupie cudzoziemców, związanej z Polską na stałe i niemogącej powrócić do kraju pochodzenia. Podobnie, jak w przypadku zezwolenia na pobyt stały (uwagi powyżej), pominięcie tej grupy obcokrajowców raziłoby</p>
--	--	--	--	--	--	--	--	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

Lp.	Dokument	Artykuł	Ustęp	Punkt	Litera	Strona	Aktualna treść	Proponowana treść	Uzasadnienie dla zmiany
									<p>ich nieuzasadnionym, gorszym traktowaniem niż beneficjentów zezwoleń na pobyt czasowy wymienionych w art. 3 pkt 3 lit. c) i d)</p> <p>Podkreślenia wymaga także, iż ww. grupy cudzoziemców (nowe lit. f), g) h) i i)) mają w systemie prawa krajowego zapewniony dostęp do świadczenia wychowawczego, świadczeń rodzinnych, świadczenia dobrego start, świadczeń pomocy społecznej. Tym samym, pozostawienie ich poza zakresem podmiotowym stosowania projektowanej ustawy nie tylko naruszałoby ww. przepisy prawa międzynarodowego i zasadę równego traktowania (art. 32 Konstytucji), ale było także rażąco niespójne z innymi ustawami dot. szeroko rozumianego wsparcia socjalnego.</p>
3.	Ustawa	4	1				o prawo do asystencji osobistej mogą ubiegać się osoby, o których mowa w art. 3	do asystencji osobistej uprawnione są osoby, o których mowa w art. 3	<p>Konsekwencja propozycji zmiany w obrębie art. 3 - przepis w proponowanym brzmieniu nie ma charakteru związania administracyjnego, co – zdaniem Rzecznika Praw Dziecka – jest pożądanym. W ocenie Rzecznika, brzmienie przepisu powinno jednoznacznie przesądzać (nie sugerując, jak można to odczytać obecnie, uznania administracyjnego), że spełnienie przez daną osobę kryteriów art. 3</p>

Lp.	Dokument	Artykuł	Ustęp	Punkt	Litera	Strona	Aktualna treść	Proponowana treść	Uzasadnienie dla zmiany
									i art. 4 ustawy (z zastrzeżeniem wyjątków, gdy umowy międzynarodowe stanowią inaczej), gwarantuje ustalenie przez organ prawa do asystencji osobistej, tzn. wydanie w tym zakresie decyzji pozytywnej.
4.	Ustawa	4	1	2			które ukończyły 13 rok życia do ukończenia 18. roku życia, i które posiadają:	które ukończyły 7 lat do ukończenia 18. roku życia, i które posiadają	Odnosząc się do celu ustawy, jakim ma być m.in. odciążenie opiekunów w kontekście możliwości podjęcia przez nich aktywności zawodowej zasadne byłoby powiązanie granicy wieku z momentem rozpoczęcia edukacji szkolnej. Umożliwiłoby to wcześniejszy powrót na rynek pracy osobom sprawującym opiekę nad dziećmi.
5.	Uzasadnienie					10	Osoby uprawnione do asystencji osobistej [...]		Brak uzasadnienia w odniesieniu do przyjętej dolnej granicy wieku osób małoletnich uprawnionych do ubiegania się o asystencję osobistą
6.	Ustawa	6	2	2			W przypadku osób, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2: maksymalna miesięczna liczba godzin asystencji osobistej wynosi 80.	W przypadku osób, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 2: maksymalna miesięczna liczba godzin asystencji osobistej wynosi 240.	Uwzględniając treść art. 6 ust 4, zgodnie z którym formularz oceny potrzeb w zakresie asystencji osobistej opracowany ma zostać z uwzględnieniem poprawnej weryfikacji potrzeb osoby z niepełnosprawnością oraz zapewnienia jej odpowiedniego zakresu wsparcia, nieakceptowalny jest zapis różnicujący maksymalny miesięczny wymiar godzin

Lp.	Dokument	Artykuł	Ustęp	Punkt	Litera	Strona	Aktualna treść	Proponowana treść	Uzasadnienie dla zmiany
									asystencji osobistej jedynie w oparciu o kryterium wieku.
7.	Ustawa	16	2	9			Asystentem osobistym może być osoba, która: nie jest wstępnym oraz zstępnym, krewnym w linii bocznej do trzeciego stopnia, małżonkiem, wstępnym oraz zstępnym małżonka, krewnym w linii bocznej małżonka do trzeciego stopnia, zięciem, synową, macochą lub ojczymem użytkownika, ani osobą wspólnie gospodarującą z użytkownikiem lub pozostającą z nim w faktycznym pożyciu, a także osobą pozostającą w stosunku przysposobienia z użytkownikiem.	Asystentem osobistym może być osoba, która nie jest: <ul style="list-style-type: none"> <li>a) wstępnym, zstępnym, małżonkiem albo krewnym w linii bocznej drugiego stopnia użytkownika;</li> <li>b) wstępnym, zstępnym albo krewnym w linii bocznej drugiego stopnia małżonka użytkownika,</li> <li>c) zięciem, synową, macochą albo ojczymem użytkownika,</li> <li>d) osobą wspólnie gospodarującą z użytkownikiem lub pozostającą z nim w faktycznym pożyciu, a także osobą pozostającą w stosunku przysposobienia z użytkownikiem.</li> </ul>	Dostęp do asystencji osobistej ma na celu m.in. zmniejszenie zależności osób z niepełnosprawnościami od opieki np. rodziców, małżonków, dzieci, przy jednoczesnym wsparciu i odciążeniu tych właśnie osób w zakresie codziennego wsparcia krewnego / osoby bliskiej z niepełnosprawnością. Tym niemniej, przy tym słusznym założeniu, wydaje się, że całkowite wyłączenie z możliwości sprawowania asystencji osobistej dalszych krewnych (np. krewni w linii bocznej trzeciego stopnia) może być rozwiązaniem zbyt daleko idącym. Zwłaszcza w przypadku osób małoletnich, zaufanie do asystenta osobistego również odgrywać będzie niebagatelną rolę. Szczególnie w początkowym okresie zapewnienie wsparcia przez osobę z dalszej rodziny może być łatwiejsze i bardziej komfortowe dla dziecka. W przypadku posiadania odpowiednich kwalifikacji brak jest, jak się wydaje, uzasadnienia rozciągania zakazu asystencji na dalszych członków rodziny. Mając na uwadze jak najpełniejsze wsparcie rodzin z dziećmi z niepełnosprawnościami, należy pozostawić im wybór w tym przedmiocie.

Lp.	Dokument	Artykuł	Ustęp	Punkt	Litera	Strona	Aktualna treść	Proponowana treść	Uzasadnienie dla zmiany